

جایگاه فضای مجازی در تغییر باورهای دینی دختران جوان خرم آبادی

استاد راهنما: زهرا صالحی

گردآورندگان: مرضیه فرج الهی، ربابه سپهوند، فاطمه کلانتری، فاطمه نصرت پور

مدرسه علمیه معصومیه (س) خرم آباد

فهرست مطالب

چکیده ۴

فصل اول: کلیات

بیان مساله ۵

سوال اصلی ۹

سوال های فرعی ۹

اهداف تحقیق ۹

اهمیت و ضرورت ۱۰

فرضیه ها ۱۰

پیشینه ۱۱

فصل دوم: مباحث نظری

چارچوب نظری ۱۱

نقد نظریه ۱۷

مدل ۲۲

فصل سوم: روش شناسی و تعریف مفاهیم

روش شناسی ۲۳

تعریف نظری مفاهیم ۲۴

تعریف عملیاتی مفاهیم ۲۷

فصل چهارم: یافته های تحقیق

۲۸	ویژگی های جمعیت نمونه
۲۸	یافته های توصیفی
۳۴	یافته های استنباطی
۳۸	نتیجه گیری
۴۰	فهرست منابع

چکیده

با پیشرفت فناوری های دیجیتال، نسل نوینی از رسانه های جمعی بوجود آمده که یکی از مهمترین آنها شبکه اجتماعی یا اینترنت است. امروزه انجام بسیاری از کارها بدون اینترنت با مشکل مواجهه خواهد شد و در موارد زیادی بدون کمک اینترنت غیر ممکن است. در این شبکه ارتباطی محدودیت زمان و مکان وجود ندارد و نا مشخص شدن هویت کاربران و ارزان و در دسترس بودن آن پیامدهایی به دنبال دارد که باورهای دینی نسل جوان را تهدید می کند. در این پژوهش به دنبال پاسخگویی به این سوال هستیم که چه ارتباطی بین فضای مجازی و باورهای دینی وجود دارد. از نظریه ساخت یابی و دیدگاه دانشمندان در مورد فضای مجازی استفاده شد و این نتیجه بدست آمد که یکی از عواملی که بازتولید چارچوب های دینی را تحت تاثیر قرار می دهد و انحراف در باورهای دینی را بوجود می آورد و این جرات را به جوانان می دهد که برخلاف قواعد و ساختارهای دینی عمل کنند، فضای مجازی با همه ویژگی ها و امتیازها و جنبه های مثبت و منفی آن است. روش پژوهش توصیفی پیمایشی می باشد و از ابزار پرسشنامه برای گردآوری اطلاعات استفاده شد. پنج فرضیه در ارتباط با فضای مجازی با متغیرهای مختلف مطرح گردید و در پایان مشخص شد، بین فضای مجازی و تعدادی از باورها و رفتارهای دینی رابطه وجود دارد و فضای مجازی در جهت تضعیف اعتقادات و باورهای رفتارهای دینی عمل می کند.

واژگان کلیدی: فضای مجازی، باور دینی، جوانان، تغییر، رفتار دینی

فصل اول: کلیات

بیان مساله

با پیشرفت تکنولوژی، نسل نوینی از ارتباطات شکل گرفته که شاید مهم ترین تغییر دنیای معاصر و شالوده تغییرهای آینده باشد. فضای مجازی یا محیطی که ارتباطات کامپیوتری در آن رخ می دهد، نسل نویی از روابط اجتماعی را بوجود آورده است و با اینکه زمان زیادی از عمر آن نمی گذرد توانسته است به خوبی در زندگی مردم جا باز کند. امروزه کمتر کسی را می توان یافت که ساعتی از وقت خود را صرف اینترنت و شبکه های اجتماعی نکند به دلیل گستردگی و فراگیری فضای مجازی و اینترنتی در سراسر جهان، بسیاری از مباحث و مطالب در حوزه های مختلف مورد نیاز انسان ها در درون این شبکه جهانی قرارداد و استفاده از قابلیت ها و امکانات آن برای همه افراد و سازمان ها به نوعی ضروری است و انجام بسیاری از فعالیت های روزمره انسان بدون کمک از قابلیت های این شبکه در عمل با مشکل مواجهه خواهد شد.

در زمان پیش از اینترنت، تنها افراد در شهرهای بزرگ به مطبوعات و نشریه ها دسترسی داشتند و عموم مردم از اخبار روز و رویداد های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ... آگاه نمی شدند، اما امروز آخرین اطلاعات در زمینه های مختلف در اختیار همه قرار دارد. خبررسانی سریع و آسان یکی از ویژگی های فضای مجازی است. فرامکان و فرازمان بودن اینترنت و در دسترس بودن آن شیوه جدیدی از تعاملات اجتماعی را شکل داده که بی سابقه است، از اینرو تغییرات شگرفی در سبک زندگی، روابط اجتماعی، مشارکت سیاسی، فعالیت های فرهنگی و مانند آن بوجود آمده تا جاییکه اینترنت به اصلی ترین کانال ارتباطی تبدیل شده است. در این رسانه

با توجه به ویژگی های فضای مجازی، نباید فراموش کرد، توانایی اینترنت برای ایجاد تغییرات تدریجی و دامنه دار به یکی از خصوصیات مهم فضای مجازی تبدیل شده است و این تغییرات حوزه باورهای دینی را نیز تهدید می کند. توانمندی ایجاد تغییر تدریجی گسترده ویژگی دیگری به اینترنت می بخشد که همان ساختار شکنی است. بنابراین یکی از عواملی که بازتولید چارچوب های دینی را تحت تاثیر قرار می دهد و انحراف در باورهای دینی را بوجود می آورد و این جرات را به جوانان می دهد که برخلاف قواعد و ساختارهای دینی عمل کنند ، فضای مجازی با همه ویژگی ها و امتیازها و جنبه های منفی آن است.

اگرچه فضای مجازی توانایی ها، فرصت ها و امکانات فراوانی دارد که به پیشرفت یک کشور کمک می کند و نادیده گرفتن آن به قیمت عقب ماندگی تمام می شود، اما آسیب ها و پیامدهایی نیز دارد که نباید از آنها غافل بود. بنا بر بررسی انجام شده در این تحقیق بین استفاده از فضای مجازی و رابطه با جنس مخالف ارتباط معناداری وجود ندارد ولی در فرضیه دوم ثابت شد که فضای مجازی تاثیر منفی بر انجام واجبات دینی دارد و فرضیه سوم ثابت کرد، فضای مجازی همچنین رذایل اخلاقی را افزایش می دهد، در فرضیه چهارم به این نتیجه رسیدیم که فضای مجازی با شبهه دینی رابطه دارد و آن را افزایش می دهد. در فرضیه پنجم نیز رابطه ای بین استفاده از فضای مجازی و نوع پوشش وجود ندارد.

فهرست منابع

- ابراهیم پورکومله، سمیرا، خزایی، کامیان، آسیب های نوپدید شبکه های اجتماعی خانواده ایرانی، ص ۳.
- امیر پور، مهناز، گریوانی، مریم، (۱۳۹۳)، تاثیر شبکه های اجتماعی بر سبک زندگی جوانان، فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی، ش ۳، صص ۳۶-۳۲.
- باقری فرد، محمد حسین، توکلی، عبدالله، الوانی، سید مهدی، (۱۳۹۵)، دو فصلنامه علمی - پژوهشی دین و ارتباطات، ش ۲، ص ۸.
- دواس، دی ای، (۱۳۷۶)، پیمایش در تحقیقات اجتماعی، ترجمه هوشنگ نایی، تهران، نشر نی .
- ساروخانی، باقر، (۱۳۸۱)، روش های تحقیق در علوم اجتماعی، چاپ هفتم، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ساروخانی، باقر، توسلی، غلامعباس، سید عربی نژاد، عزیزه، (۱۳۸۷)، تاثیر فضای مجازی بر کنش اجتماعی جوانان دانشجوی دختر با تاکید بر اینترنت، پژوهش نامه علوم اجتماعی، ش ۱، صص ۱۳۹-۱۳۸.
- قلی پور، ماجده، مهدوی، محمد صادق، ساروخانی باقر، (۱۳۹۵)، نقش جهانی شدن ارتباطات (اینترنت و ماهواره) بر نحوه گذران اوقات فراغت زنان جوان، فصلنامه مطالعات جامعه شناختی جوانان، ش ۲۲، ص ۱۰۵.
- کلانتری، خلیل، (۱۳۸۷)، پردازش و تحلیل داده ها در تحقیقات اجتماعی - اقتصادی، چاپ سوم، تهران، فرهنگ صبا .
- کیوی، ریمون، کامپنهود، لوک وان، (۱۳۷۹)، روش تحقیق در علوم اجتماعی، ترجمه عبدالحسین نیک گهر، چاپ پنجم، تهران، نشر توتیا.

پاسخگوی گرامی

پرسشنامه مربوط به یک تحقیق در مورد اینترنت و پیامدهای آن می باشد. شما به عنوان یک پاسخگو به صورت تصادفی انتخاب شده اید و در پرسشنامه هیچ سوالی از نام و آدرس شما نشده است. لطفا با دقت و اطمینان به سوالات پاسخ دهید و ما را در تحلیل علمی این رسانه اجتماعی یاری نمایید.

۱- روزانه چقدر از وقت خود را اینترنت می گذرانید؟

کمتر از یک ساعت ☐ یک ساعت تا دو ساعت ☐ بیشتر از دو ساعت تا پنج ساعت ☐ بیشتر از پنج ساعت ☐

۲- برای چه هدفی از اینترنت استفاده می کنید؟ (می توانید بیشتر از یک گزینه را انتخاب کنید)

- ☐ جستجوی مقالات و مطالب تحقیقی و علمی از طریق موتورهای کاوش
- ☐ برای بدست آوردن اخبار و اطلاعات جدید از طریق وب سایت های مختلف
- ☐ انجام تکالیف درسی مربوط به رشته تحصیلی
- ☐ برای تفریح و سرگرمی (بازی، گوش کردن به موسیقی، دیدن فیلم)

۳- میزان استفاده از سرویس های اینترنتی

میزان استفاده	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
گروه های خبری				
چَت				
ایمیل				
کتابخانه دیجیتال				
موتورهای جستجوگر مانند گوگل و یاهو				

۴- به نظر شما جوانان تمایل دارند در فضای مجازی و اینترنت با جنس مخالف دوست شوند؟

بله ☐ خیر ☐

۵- به نظر شما تمایل جوانان به دیدن فیلم های بدون سانسور در اینترنت چقدر است؟

خیلی زیاد ☐ زیاد ☐ متوسط ☐ کم ☐ خیلی کم ☐ اصلا ☐

۶- با کسانی که عکس بدون حجاب خود را به عنوان پروفایل انتخاب می کنند موافقت می کنید؟

بله ☐ خیر ☐

۷- پوشش و حجاب را در چه حدی قبول دارید ؟

پوشش دارای حجاب کامل ☐ پوشش معمولی (نه کامل نه چسبان) ☐ پوشش تنگ و چسبان ☐ حجاب را قبول ندارم ☐

۸- نسبت به پیام هایی که محتوای آنها تمسخر دیگران است عکس العمل شما چیست؟

منتشر می کنم ☐ منتشر نمی کنم ☐ نظری ندارم ☐

برخی از افراد دیدگاهها و رفتارهای زیر را دارند تا چه اندازه با دیدگاهها و رفتار های این رفتار موافقت می کنید؟

دیدگاهها و رفتار ها					میزان موافقت و مخالفت	
					کاملا موافقم	کاملا مخالفم
۱- مسلمانان به خاطر اعتقادات خود از جوامع پیشرفته عقب مانده اند						
۲- اعتقاد قلب به اسلام مهم است و خواندن نماز ضرورت ندارد						
۳- زندگی انسان با مرگ پایان نمی پذیرد						
۴- برای آنکه آدم خوبی باشیم حتما لازم نیست فردی مذهبی باشیم						
۵- اگر امر به معروف و نهی از منکر را ترک کنیم فساد همه جا را می گیرد						
۶- آخرت را کسی ندیده پس نمی توان به آن باور داشت						
۷- قرآن هم یکی از کتاب های آسمانی است و برتری خاصی نسبت به سایر کتب آسمانی ندارد						

دیدگاهها و رفتارها	همیشه	اغلب اوقات	گاهی اوقات	به ندرت	هرگز
۸- هنگام ملاقات با جنس مخالف به او دست می دهم					
۹- سعی می کنم حتی الامکان دروغ نگویم					
۱۰- اگر نمازم قضا شود ناراحت می شوم					
۱۱- مقید هستم قضای روزه هایی را که نگرفته ام بجا آورم					
۱۲- در معاشرت با جنس مخالف رعایت حدود شرعی را لازم نمی دانم					
۱۳- اگر رفتار زشتی از کسی ببینم در صورتی که احتمال تاثیر بدهم او را نهی می کنم					
۱۴- در گوش دادن به آهنگ های مختلف احکام شرعی را در نظر می گیرم					
۱۵- به وعده ها و قول هایی که می دهم پایبندم					
۱۶- اطرافیانم را نسبت به انجام واجبات دینی تشویق می کنم					

در پایان مایلیم مختصری هم درباره پیشینه شما بدانیم تا معلوم شود نظر شما نسبت به موضوعات مورد پرسش بر حسب زمینه و پیشینه تان چه تفاوتی دارد؟

وضعیت تاهل : مجرد ☐ متاهل ☐

وضعیت تحصیلی : دیپلم ☐ فوق دیپلم ☐ لیسانس ☐ بالاتر از لیسانس ☐

وضعیت شغلی : شاغل ☐ خانه دار ☐

در صورت شاغل بودن درآمد ماهانه شما چقدر است؟

درآمد ماهانه خانواده تان چقدر است؟